

Liperi

Hyvinvointilautakunta 12.10.2023

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä (Kuntalaki 410/2015, 1 §). Kunnan on terveydenhuoltolain (1326/2010) nojalla otettava päätöksissään huomioon hyvinvointivaikutukset (11 §) sekä seurattava väestön hyvinvointia (12 §). Kaikkea toimintaa ja palveluiden järjestämistä ohjaa kuntastrategia, yhdessä sovitut arvot ja tavoitteet.

Hyvinvointi Liperin kunnassa on yhteisöllisyyttä ja välittämistä, yhteistä tekemistä, sinnikkyytteen kannustamista ja hyvän huomaamista. Kunnan järjestämillä palveluilla on merkittävä rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Varhaiskasvatus- ja opetuspalveluilla, vapaa-aikapalveluilla sekä asumista, kaavoitusta, turvallisuutta, työllisyyttä, elinvoimaa ja liikennejärjestelyjä koskevilla ratkaisuilla on yhteys kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Kunnan järjestämien palveluiden lisäksi Hyvinvointialueen järjestämät palvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä myös seurakuntien sekä yhdistysten, urheiluseurojen ja järjestöjen työpanos on merkittävä. Kunta tekee aktiivisesti yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Kunnan palveluiden ja kunnassa toimivien kolmannen sektorin toimijoiden ennalta ehkäisevä työ vaikuttaa Hyvinvointialueen tuottaminen korjaavien palveluiden käyttöön. Kunnat, Maakuntaliitto ja Hyvinvointialue ovat keväällä 2024 hyväksyneet kumppanuussopimuksen, joka ohjaa yhteistyötä.

Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma toimivat ohjaavana asiakirjana kunnassa tehtävälle työlle. Se kertoo kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilasta sekä asettaa tavoitteita toiminnalle. Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa kerran valtuustokauden aikana ja sen toteutumista seurataan valtuuston toimesta vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä sekä laajemmin valtuustokauden puolivälissä. Suunnitelma otetaan huomioon laadittaessa kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa sekä palvelualuekohtaisia toimintasuunnitelmia. Nykyinen suunnitelma on voimassa vuoden 2024 loppuun saakka, joten ensi vuoden aikana tehdään uuden hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadintatyötä.

Väestön hyvinvoinnista sekä sen edistämiseksi toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Hyvinvoinnin seuranta on väestöryhmittäistä ja toimenpiteet tulee perustua havaittuihin hyvinvointitarpeisiin. Laaja hyvinvointikertomus ja -hyvinvointisuunnitelma painottuu ennaltaehkäisevän hyvinvointityön edistämiseen. Suunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten tukemiseen terveyserojen kaventamiseksi.

Valtakunnallinen TEAviisari-vertailu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä tehtiin keväällä 2023. Liperi pärjasi valtakunnallisesti hyvin, pisteitä 90 (84 koko maan keskiarvo). Tulosta heikensi se, että Liperissä ei ole käytössä ennakkoarvioinnin päätöstä eikä ohjetta. Sama tilanne on paikallisen turvallisuussuunnitelman kohdalla. Nämä molemmat on otettava työn alle lähivuosina.

Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset lisäävät kunnan elinvoimaisuutta ja ylläpitävät kestävää taloutta. Varhainen tuki ja ennalta ehkäisevä toiminta tukevat parhaiten kuntalaisen

fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn säilymistä ja vähentävät korjaavien sote-palveluiden tarvetta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueita vuonna 2024

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista, poikkihallinnollista ja moniammatillista yhteistyötä ja kumppanuutta. Hyvinvointialueen ja maakuntaliiton kanssa tehty kumppanuussopimuksen mukainen yhteistyö käynnistyy kokonaisuudessaan vuoden 2024 aikana ja sillä on vaikutusta kunnan hyvinvointityön toimintatapoihin. Alueellisten kumppanuusryhmien työn käynnistyminen sekä strategisen tason yhteistyöneuvottelut tuovat uuden ulottuvuuden kunnan hyvinvointityöhön.

Laajan hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma laaditaan vuonna 2024. Työn tueksi tehdään prosessisuunnitelma ja asetetaan ohjausryhmä. Työhön osallistetaan kuntalaisia ja laaja joukko kunnan toimijoita sekä järjestöjen, seurakuntien ja vaikuttamistoimielinten edustajia ja verkostoyhteistyökumppaneita.

Kuntalaisten turvallisuutta edistäviä toimia tehdään vuoden 2024 aikana useilla tahoilla. Kunnan kriisityön mallia valmistellaan ja perusopetuksessa perustetaan työryhmä kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja koulupäivän turvallisuuden edistämiseksi. Työryhmän tavoitteena on tuoda konkreettisia toimenpiteitä arkeen. Nuorisotyön puolella laaditaan tehostetun nuorisotyön suunnitelma.

Liperissä on tähän saakka ollut erittäin vähän ulkomaalaistaustaisia asukkaita. Vuoden 2023 aikana tilanne on kuitenkin muuttunut ja maahanmuutto on kasvussa Liperissä. Ulkomaalaisten asukkaiden myötä tarve maahanmuuton koordinaatiolle ja kotouttamiselle kasvaa. Maahanmuuton koordinaatio ja kotouttaminen on moniammatillista yhteistyötä, jota kehitetään edelleen vuonna 2024.

Lapsiystävällinen kunta -työ jatkuu laajalla kouluttautumisella ja sovittujen tavoitteiden mukaisella työskentelyllä. Koordinaattorin palkkakustannukset kirjataan suunnitellusti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannuspaikalle. Kunnan lapsiystävällinen kunta työn koordinaattorina toimii kunnan koulunuorisotyöntekijä.

Perhekeskustyö on kuntien, järjestöjen ja soten yhteinen verkostomainen työtapana. Vuoden 2024 aikana perhekeskustoiminnan viestintä tehostuu tehdyn suunnitelman mukaisesti. Jokaisen yksikön osaamista perhekeskusmallin mukaisesta toiminnasta lisätään ja tiedonkulkua vahvistetaan tiimimallilla.

Ehkäisevän päihdetyön hyvin alkanutta työtä jatketaan edelleen kohti konkreettisia toimia. Koordinoiva työryhmä jatkaa toimintaa ja sitä kehitetään syksyllä 2023 tehdyn arvioinnin pohjalta. Seudullinen ehkäisevän päihdetyön hanke päättyy, mutta yhteistyötä eri tahojen kanssa pyritään jatkamaan. Ehkäisevän päihdetyön toimia tullaan kohdentamaan 10/23 toteutettavan kunnan päihdetilannekyselyn tuloksien perusteella.

Kunnan nettisivuille avattiin keväällä 2023 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sivustot, joiden kehittämistä jatketaan edelleen vuonna 2024. Sivustolta löytyy tietoa kunnan ja yhteistyötahojen tarjoamista palveluista ja toiminnoista, vinkkejä oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, neuvoja ja linkkejä haastaviin tilanteisiin sekä ohjaus avun hakemiseen.

Kunnan ruokakasvatuksen monialainen työryhmä jatkaa edelleen hyvien käytänteiden edistämistä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Työryhmään on saatu oppilaiden sekä vanhempien edustus tuomaan asiakkaiden näkemystä asiaan. Ruokakasvatuksen työryhmä kokoontuu tulevana vuonna 3–4 kertaa. Kokousten välillä työtä tehdään toimialakohtaisissa ryhmissä.

Hyvinvointityön strateginen ohjaus ja toimenpiteiden tiedolla johtaminen ovat tärkeitä jatkossakin. Suunnitelmien seuranta ja päivittäminen ja sitä kautta poliittinen ja taloudellinen ohjaus antavat suuntaviivoja konkreettiselle hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työlle. Vuonna 2024 Liikkumisen ohjelman jalkautustyötä jatketaan, nuoriso-ohjelmaa jalkautetaan ja kulttuuriohjelman laadinta alkaa. Kulttuuriohjelmaan sisällytetään myös kulttuurihyvinvoinnin osio.

Ikäystävällisyyden ohjelman työstämistä on tehty vuonna 2023 Karelia AMK:n opiskelijoiden opinnäytetyönä. Ikäihmisten neuvoston ja ohjausryhmä ovat toimineet aktiivisesti ohjelman työstämisessä. Työ ikäystävällisyyden ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden parissa tulee jatkumaan vuonna 2024.

Vuoden 2024 aikana valmistaudutaan TE-hallinnon valtakunnalliseen uudistukseen. Työllisyyden hoito siirtyy valtiolta kunnille ja Pohjois-Karjalassa työllisyyspalveluita hoidetaan jatkossa maakunnallisella mallilla.

Keskeisimmät haasteet tuleville vuosille

Liperin väestön keskeisimmät terveyden ja hyvinvoinnin haasteet on kuvattu täsmällisesti laajassa hyvinvointikertomuksessa sekä mielen hyvinvoinnin ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa. Väestön hyvinvoinnin tilaa kuvataan tilinpäätöksen yhteydessä sekä laajan hyvinvointikertomuksen arvioinnissa.

Liperin kunnan talouden suuret haasteet vaativat talouden tasapainottamista. Tasapainottamisen toimenpiteinä selvitetään palvelurakenteen ja toiminnan muutoksia, joiden kautta pyritään henkilöstö- ja tilasäästöihin. Säästötoimenpiteet tulevat näkymään myös kuntalaisten palvelussa.

Talouden haasteet näkyvät myös kuntalaisten arjessa. Terve Suomi-tutkimuksen (THL) 22–23 mukaan perheiden taloushuolet ovat lisääntyneet myös valtakunnallisesti. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä peräti 34,7 % liperiläisistä nuorista koki harrastukset liian kalliiksi. Tässä Liperin tulos oli selvästi koko maan keskiarvoa korkeampi. Myös liikuntaa harrastavien nuorten määrä on Liperissä selvästi maan tulosta vähäisempi ja yleensäkin vähäisesti liikuntaa harrastavien nuorten määrä on kasvanut. Tilanne on huolestuttava, koska ylipainoisten lasten määrä on edelleen korkea.

Liperissä työllisyystilanne on pysynyt melko hyvänä. Valtakunnallisesti verrattuna Liperissä nuorisotyöttömien määrä on kuitenkin suuri 16,6 % 18–24-vuotiaasta työvoimasta.

Yksinäisyys lisääntyy edelleen. Liperiläisistä nuorista jo enemmän kuin 10 % kokee olevansa ilman läheistä ystävää. Yksinäisten lasten määrä on kasvanut myös alakouluikäisissä. Yksinäisyyden tunnistamiseen ja puuttumiseen liittyvät koulutukset hyvinvointipalvelujen henkilöstölle on tärkeää toteuttaa.

Lasten ja nuorten välinen väkivaltainen käytös on kokemuksen mukaan lisääntynyt. Nuorten häiriökäyttäytyminen etenkin vapaa-ajalla on lisääntynyt. Väkivaltatilanteita raportoidaan myös kouluista ja jopa päiväkodeista.

Sähkötupakan käyttöä on havaittu jo alakouluikäisillä. Tiedottamista sähkötupakasta ja sen haitoista on lisätty huoltajille yhteistyössä Hyvinvointialueen kanssa.

Liperin – luonnollisesti lähellä (Kuntastrategia 2021–2024)

Kuntastrategian konsernitavoitteet (2021–2025)	Keinoja tavoitteiden toteuttamiseen
Väestön kasvu Asukasluku saadaan kasvuun, profiloituminen kestävä kehityksen kuntana Taajamia ja kyliä kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet Panostetaan Liperin näkyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuinkuntana Liperin kunta on houkutteleva työnantaja Muutoksia ja uudistuksia tehdään osallisuuden kautta	- o koko kunnan alueelle laaditaan strateginen yleiskaava (suunnitelmallisuus vetovoimatekijänä ja mahdollistajana --> asukasluku kasvuun kustannustehokkaasti ja kestävästi) - o taajamille omat kehityssuunnitelmat ja -visiot (profiilia taajamillemme) - o kehitetään asuinalueita ja erilaisia asumismuotoja ja huolehditaan olemassa olevasta kunnan kiinteistökannasta - o haetaan Unicefin lapsiystävällinen kunta - tunnustusta - o edistetään maaseudun vetovoimaisuutta - o tarjotaan laadukkaat hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut - o palvelut tehdään asiakaslähtöisesti (asiakas keskiössä – osallisuussuunnitelman mukaiset ”työkalut”)
Työllisyys ja elinvoimaisuus Lisää työpaikkoja Mahdollistetaan monipuoliset yritysalueet ja -alueet Panostetaan yhdessä Liperin näkyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuin- ja yrittäjyys kuntana	- o Vahvistetaan kuntakuvaa positiivisella ajattelulla ja vastuullisella viestinnällä eri tasoilla ja kanavilla - o olemassa olevien yritysalueiden ja keskustaajamien kasvumahdollisuuksia kehitetään (tehokkaampaa ja viihtyisämpää rakennettua ympäristöä) - o luodaan uusia ja vetovoimaisia yritysalueita hyvien liikenneyhteyksien varten (kiinnostavuus, näkyväksi tekeminen) - o palveluiden monipuolisuutta vahvistetaan ja tehdään näkyväksi (verkostoituminen, vapaa-aikapalvelut, kulttuuri-, majoitus-, ravintolapalvelut) - o kehitetään yritys- ja työllisyysneuvontapalveluita ja edistetään erilaisten yritysalueiden tunnettuutta - o työllisyystoimenpiteitä tehdään aktiivisesti eri sidosryhmien kanssa (TE-toimisto, yritykset, yhdistykset, oppilaitokset, hankkeet, Siun sote, kuntakokeilu) - o edistetään maaseudun elinvoimaisuutta - o vahvistetaan hankehallinnointiosaamista ja resurssia - o edistetään digihankkeita
Henkilöstö Positiivinen ja houkutteleva työnantajakuva on elinehto Liperin tulevaisuuden kannalta	- o selkeät työnkuvat edistävät työntekijöiden innostusta ja pysyvyyttä sekä työhyvinvointia - o panostetaan henkilöstön ammattitaitoon ja jaksamiseen - o varaudutaan eläköitymisiin - o turvataan keskeisten toimintojen osalta riittävät resurssit - o varahenkilöjärjestelmät ovat kunnossa - o tuetaan työssäoppimista ja urapolkua

	- o vahvistetaan yhdessä positiivisen työnantajakuva muotoutumista - o kilpailukykyiset palkka- ja työsuhde-edut kunta-alalla - o puututaan ongelmakohtiin varhaisessa vaiheessa
Talous Huolehditaan ettei taseeseen kerry alijäämää strategiakaudella.	- o resurssiviisautta rajoja rikkoen; tehdään yhdessä, uudistetaan, hyödynnetään teknologiaa ja hankerahoitusta - o talouden reunaehdot huomioidaan päätöksenteossa - o veroprosentteja tarkastellaan tarvittaessa talousarviovalmistelun yhteydessä

Hyvinvointipalveluiden taloussuunnitelmakauden 2024–2026 toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Toteuma
Kunnassa on selkeä kriisityön kokonaisuus	Kuntaan perustetaan kriisiryhmä ja sille määritellään toimintamalli. Kriisiryhmän koulutukset aloitetaan, tavoite 2 koulutusta. Kuntaan laaditaan tehostetun nuorisotyön ohjelma.	
Hyvinvointipalveluiden toiminta on strategista ja suunniteltua. Tehdyt suunnitelmat muodostavat selkeän kokonaisuuden.	Kunnan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma päivitetään vuoden 2024 aikana ja arvioidaan vuosittain. Vapaa-aikapalveluilla on strategiset ohjaavat suunnitelmat kaikilla toiminnan osa-alueilla. Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään vastaamaan muuttuvaa toimintatapaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisällytetään laajaan hyvinvointisuunnitelmaan.	
Saadaan kunnalle Unicefin lapsiystävällinen kunta -status	Lapsiystävällisen kunnan kehittämistyöhön on laadittu suunnitelma ja tavoitteet ja toiminta etenee suunnitelman mukaisesti.	
Ikäystävällisyys näkyy palveluissa ja päätöksen teossa	Ikäystävällisyyden ohjelma hyväksytään ja Liperin kunta hakee mukaan WHO:n Ikäystävällinen kunta-verkostoon.	
Hyvinvointipalveluiden viestintä on oikea-aikaista ja positiivista	Hyvinvointipalveluiden Internet-sivusto uudistetaan. Pedanet-sivuston käytöstä luovutaan. Hyvinvointipalveluiden viestinnän vuosisuunnitelmaa laajennetaan koskemaan kaikkia tulosalueita.	
Viinijärven koulukeskus valmistuu lisäämään alueen pito- ja vetovoimaa.	Toteutetaan Viinijärven koulukeskuksen toteutussuunnitelma ja rakentaminen.	
Hyvinvointipalvelut on aktiivinen verkostoyhteistyökumppani	Toimitaan aktiivisesti seudullisessa yhteistyössä kaikilla tulosalueilla. Hyvinvointialueen ja Maakuntaliiton kanssa tehtyä kumppanuussopimusta noudatetaan kaikilla toiminnan alueilla. Perhekeskuksen toimintasuunnitelma jalkautetaan kaikkiin yksiköihin.	

Hyvinvointipalveluissa asiointia on muutettu mahdollisimman paljon sähköiseksi.	Varhaiskasvatuksen toiminnanohjauksen järjestelmä uusitaan. Sähköisten asiointipalveluiden lisääminen.	
Hankkeita ja avustuksia hyödynnetään perustehtävän laadun parantamisessa ja kehittämisessä.	Hyvinvointipalveluiden hankekokonaisuutta hallitaan yhdessä kunnan hankeasiantuntijan kanssa.	
Hyvinvointipalveluiden toiminta tukee kunnan talouden tasapainottamista.	Palvelualueella toteutetaan päiväkotij- ja kouluverkkoselvitys. Palvelut järjestetään kustannustehokkaasti	
Henkilöstö on ammattitaitoista	Pedagogista osaamista vahvistetaan varhaiskasvatuksessa. Osaamisen ylläpitämistä ja jakamista työyhteisöissä tehostetaan mm. mentoroinnilla ja tutoroinnilla. Kehityskeskustelut käydään vuosittain ja ne kirjataan ohjeiden mukaisesti. Esihenkilöiden kvtes- ja ovtes osaamista vahvistetaan koulutuksella. Perusopetuksen perehdytyspaketti päivitetään.	
Hyvinvointipalveluissa työyhteisöt ovat yhteisöllisiä ja työntekijöiden työhyvinvointi on hyvällä tasolla	Seurataan henkilöstön työhyvinvoinnin kehittymistä työhyvinvointikyselyn myötä. Tulosten perusteella tehdään toimintasuunnitelmat jokaisessa yksikössä.	

Hyvinvointipalveluiden toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2024

Tavoite	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvoinnin hallinto		
Kuntalaisten hyvinvointi ja turvallisuus paranee	Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma päivitetään. Kunnan kriisityölle luodaan toimintamalli.	
Hyvinvointipalveluiden toiminta tukee kunnan talouden tasapainottamista.	Toteutetaan päiväkotijoukkokouluverkko- ja kouluverkko- ja kouluverkkoselvitys.	
Perusopetus		
Kouluyhteisössä arki on vakaata ja turvallista.	Tunnetaitojen ja positiivisen pedagogiikan koulutusta tarjotaan henkilöstölle. Järjestettyjä koulutuksia 2 kpl, koulutuksiin osallistuneiden määrä 100. Avekki-koulutukset henkilöstölle, koulutuksiin osallistuneet 20 hlöä/vuosi Perusopetuksen turvallisuuden kehittämistä ja kiusaamisen ennaltaehkäisyä varten kootaan moniammatillinen työryhmä ja konkreettiset toimenpiteet kartoitetaan.	
Oppilaiden äidinkielen taidot paranevat	Lukutaidon kehittämisen toimenpiteet on kouluittain kirjattu lukuvuosisuunnitelmiin.	
Varhaiskasvatus		
Varhaiskasvatuksessa johtajuuden mallia on uudistettu.	Päiväkoteihin on luotu johtamisen varajärjestelmä. Johtajien työnkuvat päivitetään vastaamaan uutta tilannetta.	
Varhaiskasvatuksen toiminta tulee talouden tasapainottamista	Laaditaan varhaiskasvatuksen nykytilan arviointi ja tulevaisuus selvitys.	
Opinto ja vapaa-aika		
Liikkumisohjelma ja liikunnan olosuhdeohjelma ohjaavat kunnan liikuntapalvelujen toimintaa.	Liikkumisohjelmaa ja liikunnan olosuhdeohjelmaa käsitellään säännöllisesti kunnan sisäisissä palaverissa.	
Nuoriso-ohjelma ohjaa kunnan nuorisopalvelujen toimintaa.	Nuoriso-ohjelma hyväksytty hyvinvointilautakunnassa.	
Kulttuuriohjelma ohjaa kunnan kulttuuripalvelujen toimintaa.	Kulttuuriohjelman tekeminen aloitettu.	
Kunnassa on järjestö-kuntayhteistyön asiakirja ohjaamassa kunnan ja järjestöjen välistä yhteistyötä.	Järjestö-kuntayhteistyön asiakirja on laadittu.	

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Toteuma
Ulkopuolinen hankerahoitus	639 093	752 892	406 000	
Oppilasmäärä 20.9. 1.–9. lk	1 368	1 368	1 369	
Esioppilaiden määrä 20.9	139/41	141/41 + 3	127 + 4	
Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä 31.12.	559	580	540	
Kotikuntakorvauslasten määrä e-9	131	135	130	
Kuljetusoppilaiden määrä e-9	629	629	593	
Perusopetus koulutoiminnan hinta/oppilas	9 042 €	9 514 €		
Vapaa-aikapalvelut euroa/asukas/vuosi (oma toiminta) *	115,30 €	125,38		
Seutuopiston nettomenot €/as	13,34 €	12,54 €		
Musiikkiopiston nettomenot €/as	7,86 €	9,17 €		
Seutukirjaston nettomenot €/as	50,44 €	50,84 €		

* ei sisällä seutuopisto, seutukirjaston eikä musiikkiopiston maksuosuuksia

Huom. Taulukon euromäärät päivittyvät lautakuntakäsittelyn jälkeen.

Hyvinvointipalveluiden tuloarviot ja määrärahat vain ulkoisten kulujen osalta

1000 euroa	TP 2022	TA 2023M	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Hyvinvoinnin hallinto						
Tulot	643	760	409	-46,1	419	429
Menot	-922	-1 080	-754	-30,2	-773	-791
Toimintakate	-279	-320	-345	7,7	-354	-362
Perusopetus						
Tulot	539	1 202	1 327	10,4	1 360	1 394
Menot	-11 662	-12 936	-13 162	1,7	-13 491	-13 828
Toimintakate	-11 123	-11 734	-11 835	0,9	-12 131	-12 434
Valtionosuudet	349	618	649	5	665	681
Vuosikate	-10 774	-11 116	-11 186	0,6	-11 466	-11 753
Varhaiskasvatus						
Tulot	541	357	362	1,3	371	380
Menot	-6 674	-6 747	-6 710	-0,6	-6 877	-7 049
Toimintakate	-6 133	-6 390	-6 348	-0,7	-6 506	-6 669
Opinto ja vapaa-aika						
Tulot	78	62	75	21,0	77	79
Menot	-1 305	-1 340	-1 378	2,8	-1 412	-1 447
Toimintakate	-1 227	-1 278	-1 303	1,9	-1 335	-1 368
HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ						
Tulot	1 801	2 381	2 173	-8,7	2 227	2 282
Menot	-20 563	-22 103	-22 004	-0,5	-22 554	-23 118
Toimintakate	-18 762	-19 722	-19 831	0,5	-20 327	-20 836
Valtionosuudet	349	618	649	5,0	665	681
Vuosikate	18 413	-19 104	-19 182	0,4	-19 662	-20 155

Palvelualue **Tulosalue** **Tulosityksikkö** **Kustannuspaikka**

40 Hyvinvointipalvelut

400 Hyvinvoinnin hallinto

4015 Hyvinvoinnin hallinto

- 4011 Hyvinvointilautakunta
- 4021 Hyvinvoinnin hallinto
- 4049 Hyvinvoinnin hankkeet
- 4100 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

420 Perusopetus

4260 Liperin koulu

- 4261 Liperin koulu

4265 Honkalammen koulu

- 4266 Honkalammen koulu

4270 Ylämyllyn koulu

- 4271 Ylämyllyn koulu
- 4276 Patteriston yksikkö

4280 Viinijärven koulu

- 4281 Viinijärven koulu

4285 Kyläkoulut

- 4221 Mattisenlahden koulu
- 4241 Salokylän koulu

4290 Muu perusopetus

- 4291 Muu perusopetus

440 Varhaiskasvatus

4410 Varhaiskasvatuksen hallinto

- 4411 Varhaiskasvatuksen yhteiset

4420 Perhepäivähoito

- 4421 Perhepäivähoito

4430 Päiväkodit

- 4431 Liperin päiväkoti
- 4433 Paloaukean päiväkoti
- 4434 Puolivälin päiväkoti
- 4435 Viinijärven päiväkoti
- 4437 Lautasuon päiväkoti
- 4438 Taikametsän päiväkoti

4440 Muu varhaiskasvatus

- 4441 Muu esiopetus
- 4473 Kotihoidon tuki

460 Opinto ja vapaa-aika

4610 Opinto ja vapaa-aika

- 4611 Liikuntapalvelut
- 4612 Nuorisotyö
- 4613 Kulttuuripalvelut
- 4621 Seutukirjasto
- 4631 Seutuopisto
- 4641 Musiikkiopisto